

Remiss om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol.

Er beteckning: S2025/01618

Länsstyrelsen Kalmar län, nedan kallat Länsstyrelsen, är remissinstans för Förenklingsrådets förslag på avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol (S2025/01618).

Sammanfattning

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att ta bort kravet på eget kök och matservering.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att kommunen även ska godkänna serveringstiden vid anmälan om catering.
- Länsstyrelsen lämnar ingen synpunkt avseende förslagets delar om att ta bort nuvarande krav på sittplatser, samt förslaget att utöka lokal till att även omfatta andra serveringsutrymmen.

Vidare kan läsas under respektive rubrik.

5 Överväganden och förslag

5.1 Kravet på matservering och eget kök avskaffas

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att det inte ska krävas ett eget kök eller mat för servering av alkohol.

Att helt avskaffa kravet på eget kök, samt mat vid alkoholservering är en stor förändring i den svenska alkohollagstiftningen.

Länsstyrelsens bedömning är att förslaget kan leda till att antalet nya verksamheter som serverar alkohol kommer att öka, samt att alkohol kan komma att finnas i flera nya miljöer som i nuläget är

alkoholfria. Konsekvenserna av detta kan innebära en ökad normalisering av alkohol i samhället som kan ha stor påverkan på folkhälsan.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning vars mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar (prop. 2005/06:30, s. 32, Bet 2005/06:SoU12). Målet ska uppnås genom att utveckla fler alkoholfria miljöer (prop. 2005/06:30, s. 32). Den svenska alkoholpolitiken bygger på kunskapen om att tillgängligheten till alkohol har betydelse för utvecklingen av totalkonsumtionen och för alkoholskadornas omfattning (Skr. 2021/22:213, s. 9).

Länsstyrelsens bedömning är att mat- och kökskravet är viktigt eftersom det bidrar till att tillgången på alkohol hålls nere. Kravet på kök och mat har inneburit att serveringstillstånd har varit avsett för restaurangverksamheter. Förenklingsrådets förslag kan göra att fler verksamheter får stadigvarande serveringstillstånd. Det i sin tur kan göra att alkohol blir mer lättillgängligt och att barn, själva eller tillsammans med vuxna, kommer i kontakt med alkohol i miljöer som tidigare varit alkoholfria. Detta kan bidra till en normalisering av alkohol i samhället och i barns vardag. Det kan röra sig om till exempel glasskiosker, frisörer, matvagnar och mindre idrottsplatser.

Om kraven på kök och mat tas bort kan kostnaderna minska för att få serveringstillstånd. Lägre krav kan leda till mer konkurrens och lägre priser på alkohol. I dag fungerar de högre start- och driftskostnaderna delvis som ett skydd mot oseriösa aktörer, eftersom det blir svårare att snabbt ta sig in i branschen för att tjäna pengar. Vi ser därför en risk att förslaget kan bidra till att fler oseriösa aktörer etablerar sig. När en etablering kräver en investering behöver kommunen också kontrollera hur den har finansierats, vilket ger ytterligare trygghet i att det är en seriös aktör.

5.1.5 Kopplingen mellan krav på matservering och berusningsgrad

Förenklingsrådet lyfter att *en ökad etablering av nöjesrestauranger med fokus på dryck skulle kunna leda till en viss förhöjd risk för berusningsrelaterade våldsbrott*. Våld i offentlig miljö (exempelvis misshandel och rån) är ofta kopplade till krog och nöjesliv, vid ett

slopat matkrav kan flera etableringar som serverar alkohol öka. Därav riskerar våld i offentlig miljö att öka.

Utredningen lyfter även att matintag kan dämpa alkoholens effekter och lyfter Folkhälsomyndighetens kartläggning som visar att mat i samband med alkoholkonsumtion kan minska risken för akuta skador, såsom våldsrelaterade händelser och olycksfall. Förslaget framhåller samtidigt att de största riskerna för våld och olyckor uppstår vid tider då matservering redan i dag sker i begränsad omfattning. Förenklingsrådet bedömer därför att det är svårt att dra tydliga slutsatser om vilka konsekvenser ett avskaffat matkrav kan få, men att det finns en teoretisk risk för negativa hälso- och trygghetseffekter om alkoholkonsumtion utan mat ökar.

Länsstyrelsen bedömer att det är viktigt att beakta risken för att våld, olyckor och andra skador kan öka även vid tider då detta i dag är mindre vanligt. Nuvarande regler innebär att serveringsställen kan ta emot gäster med olika syften, vilket bidrar till en miljö där alkohol inte nödvändigtvis står i centrum.

Länsstyrelsen gör sammantaget bedömningen att de möjliga riskerna och konsekvenserna av att ta bort matkravet inte är tillräckligt klarlagda och att förändringen skulle kunna påverka den nuvarande trenden med minskad alkoholkonsumtion i befolkningen.

5.3 Kravet på att tillhandahålla tillredd mat vid catering bör kvarstå men kravet på eget kök tas bort

Länsstyrelsen avstyrker förslaget och anser att kravet på eget kök bör kvarstå även vid catering.

Enligt Länsstyrelsen är det rimligt att den som vill bedriva cateringverksamhet även ska tillaga maten. Vanligtvis är det i, eller i anslutning till köken som verksamheterna i dagsläget förvarar sin alkohol. Om kravet på kök tas bort finns en risk att alkohol och eventuell matlagning i stället hamnar i tillståndshavarens egna hem. Kommunen kan inte utöva tillsyn i det egna hemmet, vilket gör det svårare att upptäcka oseriösa aktörer eller olagligt inköpt alkohol.

5.4 Övriga krav i 8 kap. 15 § tredje och fjärde stycket tas bort

Länsstyrelsen avstyrker förslaget. Länsstyrelsen anser att det bör finnas ett krav på matsservering vid tillfälliga serveringstillstånd samt för serveringstillstånd till slutna sällskap.

Om 8 kap. 15 § AL helt tas bort försvinner sista stycket gällande tillstånd för pausservering. I nuläget finns flertalet verksamheter som har den här typen av tillstånd och som då kommer vara utan tillstånd eller behöva ansöka om något annat typ av tillstånd.

5.6 Delar av förslagen i betänkandet "En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)" inkluderas i förslag som lämnas i denna utredning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att kommunen även ska godkänna serveringstid vid anmälan om catering. Förslaget kommer underlätta för kommunerna i deras tillsyn av sådana objekt.

I yttrandet gällande betänkandet "En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)" ställde sig Länsstyrelsen positivt till förslagen i utredningen. Där ingick bland annat utredarens förslag att matutbudet får begränsas till ett fåtal enklare rätter klockan 22:00 i stället för klockan 23:00 som lagstiftningen ser ut i dagsläget. Enligt Länsstyrelsen skulle detta vara en alternativ lättnad avseende kravet på mat. Detta skulle betyda att verksamheter som främst har öppet sena kvällar och nätter inte behöver förhålla sig till ett varierat utbud av maträtter.

5.8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen bedömer att det är kort om tid om förändringen träder i kraft i juli 2026 och att det är svårt för kommunerna att förbereda sig på den tiden.

Förenklingsrådet har inte identifierat några särskilda övergångsbestämmelser. Länsstyrelsen vill uppmärksamma departementet på att bestämmelserna i 5 kap. 5 § alkohollagen, samt 8 kap. 8 § i samma lag gör att det kommer ställas högre krav på servering och detaljhandel av folköl gällande matkrav än när det serveras starkare alkohol. Även regleringen i 8 kap. 1b § i alkohollagen innebär att kravet på matsservering kvarstår för servering på särskilda boenden.

6. Konsekvensutredning

6.7.6 Konsekvenser för olika grupper i samhället

Barn har rätt till skydd och social trygghet enligt artikel 19 och 26 i Barnkonventionen. Vi bedömer att förslaget inte stärker dessa rättigheter, utan kan leda till fler utsatta miljöer för barn.

Barn påverkas om vårdnadshavare ändrar sina alkoholvanor. Det finns särskilt en risk för barn i redan utsatta miljöer, exempelvis om en vuxen med beroendeproblematik ökar sin konsumtion på grund av ökad tillgänglighet. Att ökad konsumtion på serveringsställen delvis skulle ersätta hemmakonsumtion, och därmed skulle kunna minska barns exponering i hemmet, bedömer vi inte som tillräckligt ur ett barnperspektiv. Det finns en lika stor risk att förslaget innebär konsumtion både i hemmet och på serveringsställen, och att den ökade tillgången innebär att fler barn exponeras för alkohol i fler miljöer.

Vi kan också notera att tidigare forskning visar att ökad tillgång, till exempel genom längre öppettider, påverkar alkoholkonsumtionen negativt (Folkhälsomyndigheten, *Ökade öppettider i detaljhandeln påverkar alkoholkonsumtionen*, 2025).

Utredningen tar även upp risken för ökning av mäns våld mot kvinnor vid ökad alkoholkonsumtion. Utredningen tar inte upp otrygghetsaspekten kopplat till kön. I trygghetsundersökningar (NTU - nationell trygghetsundersökning - Brottsförebyggande rådet, och polisens trygghetsundersökning) framgår årligen att kvinnor i högre utsträckning än män upplever sig otrygga ute ensamma under sena kvällar, att de avstår från att gå ut på kvällen på grund av otrygghet, har avstått från någon aktivitet eller valt en annan väg eller ett annat färdssätt på grund av oro för brott. Kopplingar mellan våld och alkoholkonsumtion och med fler verksamheter som serverar alkohol kan detta komma att försämra fler kvinnors upplevda trygghet på fler geografiska platser. Konsekvensen kan bli att kvinnor avstår att gå ut själva kvällstid, eller avstår aktiviteter ytterligare.

6.11 Beskrivning av hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Förslaget rekommenderar att man följer upp den totala alkoholkonsumtionen och effekterna för utsatta grupper, särskilt barn och unga, för att säkerställa att folkhälsan inte påverkas

negativt. Enligt Länsstyrelsen har förslaget inte i tillräcklig omfattning utrett barns rättigheter enligt barnkonventionens artiklar för att tydliggöra förslagets konsekvenser för barns rättigheter, och med hänsyn till barns bästa.

Allmänna synpunkter

Eftersom förslaget utgör stora ändringar i alkohollagen bör det enligt vår mening göras en sedvanlig utredning så att en mer fördjupad analys kan genomföras innan eventuella förändringar i alkohollagstiftningen införs.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Allan Widman med strateg social hållbarhet Clara Viktorsson som föredragande. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschef Martina Almqvist medverkat.